

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 16 sierpnia 2021 r.

Pozycja 126

POSTANOWIENIE

z dnia 11 marca 2021 r.

Sygn. akt Ts 118/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 258 § 1 i art. 260 § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2002 r. Nr 153, poz. 1270) z art. 10 ust. 2; art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 175 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie pierwszym z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 10 sierpnia 2020 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Pismem z 19 kwietnia 2019 r. skarżący, w związku z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21 marca 2019 r., złożył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w R. (dalej: WSA) skargę o wznowienie postępowania prowadzonego pod sygn. akt [...]. Skarga została podpisana osobiście przez skarżącego. WSA, postanowieniem z 12 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]), stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę według właściwości Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu (art. 275 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi [obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, ze zm.; dalej: p.p.s.a.]: „Do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów obu instancji, właściwy jest Naczelny Sąd Administracyjny. Do wznowienia postępowania na innej podstawie właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał w sprawie”).

W skierowanym do WSA wniosku z 23 czerwca 2019 r. skarżący wniósł o ustanowienie „pełnomocnika z urzędu celem zaskarżenia do NSA postanowienia z dnia 12 czerwca 2019 r.” (s. 1), a także o „wyłączenie od rozpoznania [tego] wniosku wszystkich referendarzy WSA (...) wg załączonej listy (...)” (s. 2). WSA postanowieniem z 24 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]) odmówił wyłączenia wskazanych referendarzy stwierdzając, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie. W piśmie z 11 sierpnia 2019 r. skarżący ponowił żądania, zaś w konkluzji wniósł m.in. o „uchylenie postanowienia o odrzuceniu i skierowanie sprawy do rozpoznania ponownie z pominięciem udziału w niej referendarza (...)”.

Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA) uznał powyższe pismo za zażalenie na rozstrzygnięcie WSA z 24 lipca 2019 r. (tj. orzeczenie o odmowie wyłączenia referendarzy sądowych od rozpoznania wniosku o przyznanie prawa pomocy) i postanowieniem z 15 października 2019 r. (sygn. akt [...]) oddalił ten środek odwoławczy.

23 października i 30 listopada 2019 r. skarżący wniósł pisma, w których podniósł nieważność postępowania przed NSA z powodu rozpoznania zażalenia, które nie zostało jeszcze złożone. Wydział Informacji Sądowej NSA pismami z 4 i 14 listopada 2019 r. (nr WIS.[...]) odniósł się do tych zarzutów.

Postanowieniem z 9 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) referendarz sądowy w WSA, stwierdziwszy, że skarżący nie wyjaśnił w sposób należyty swojej sytuacji materialno-bytowej, odmówił zwolnienia go od kosztów sądowych i ustanowienia na jego rzecz radcy prawnego. Natomiast postanowieniem z 5 lutego 2020 r. (sygn. akt jw.) WSA utrzymał zaskarżone rozstrzygnięcie referendarza w mocy.

Rozstrzygnięcie WSA z 12 czerwca 2019 r. (o przekazaniu skargi według właściwości) nie zostało zaskarżone, a w związku z tym stało się prawomocne.

NSA postanowieniem z 27 maja 2020 r. (sygn. akt [...]) odrzucił skargę o wznowienie postępowania. Wyjaśnił, że z art. 276 p.p.s.a. wynika, iż do skargi o wznowienie postępowania stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, jeżeli przepisy niniejszego działu nie stanowią inaczej, jednakże gdy do wznowienia postępowania właściwy jest NSA, stosuje się odpowiednio art. 175 p.p.s.a. Art. 175 § 1 p.p.s.a. ustanawia obowiązek sporządzenia skargi kasacyjnej przez adwokata lub radcę prawnego, chyba, że wnoszącym skargę jest podmiot, o którym mowa w art. 175 § 2 i 3 p.p.s.a. Skarżący wniósł skargę osobiście, nie wykazawszy, że należy do grupy podmiotów określonych przez ustawodawcę. Niedopełnienie obowiązku właściwego zastępstwa procesowego skutkuje odrzuceniem skargi o wznowienie postępowania zakończonych orzeczeniem NSA.

Jako orzeczenie ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji skarżący wskazał postanowienie NSA z 27 maja 2020 r., które zostało mu doręczone 10 czerwca 2020 r.

Zdaniem skarżącego normy wywodzone z art. 258 § 1 i art. 260 § 2 zdanie drugie p.p.s.a. naruszają prawo do sądu w zakresie, w jakim dotyczą orzekania o prawach lub wolnościach konstytucyjnych (skorzystanie z prawa ubogich przy wniesieniu skargi o wznowienie postępowania). Z kolei art. 175 § 1 p.p.s.a. narusza – jego zdaniem – prawo do dwuinstancyjnego postępowania, albowiem przepis ten – wprowadzając przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu przed NSA – „faktycznie zamknął drogę sądową do instancji odwoławczej w sprawach «drobnych», w których wartość przedmiotu sporu jest niska”, gdyż „koszt skorzystania z usługi adwokackiej przekracza w sprawach drobnych koszt wartości przedmiotu sporu”.

Na podstawie zarządzenia z 6 listopada 2020 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 18 listopada 2020 r.), Prezes Trybunału Konstytucyjnego, na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi przez doręczenie: podpisanego odpisu złożonej skargi; odpisu lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem postanowień: WSA z 12 czerwca 2019 r. i 24 lipca

2019 r. (sygn. akt [...]); NSA z 15 października 2019 r. (sygn. akt [...]); referendarza sądowego w WSA z 9 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]); WSA z 5 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]); NSA z 27 maja 2020 r. (sygn. akt [...]). Skarżący został także zobligowany do wyjaśnienia, czy od orzeczenia wskazanego jako ostateczne został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W piśmie procesowym z 24 listopada 2020 r. (data nadania) skarżący wyjaśnił, że w sprawie nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. Do pisma dołączył odpis skargi oraz poświadczone przez pełnomocnika za zgodność z oryginałem odpisy orzeczeń wskazanych w zarządzeniu, ograniczając się jedynie do strony z sentencją, a pomijając uzasadnienia tych rozstrzygnięć.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo wnieść skargę konstytucyjną w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji.

Stosownie do powyższego przedmiotem skargi konstytucyjnej może być przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, wykazujący podwójną kwalifikację. Po pierwsze, musi on być podstawą prawną ostatecznego orzeczenia, z którego wydaniem skarżący wiąże naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw. Po drugie, to w treści kwestionowanego przepisu tkwić winno źródło zarzucanego naruszenia, którego aktualizacja nastąpiła wskutek jego zastosowania w indywidualnej sprawie skarżącego. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje występującego ze skargą konstytucyjną do określenia podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia, natomiast art. 53 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.t.p.TK do wskazania sposobu naruszenia jego wolności i praw.

3. Skarżący poddał kontroli Trybunału Konstytucyjnego art. 258 § 1, art. 260 § 2 zdanie drugie i art. 175 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 2325).

3.1. Zgodnie z art. 258 § 1 p.p.s.a. czynności w zakresie przyznania prawa pomocy wykonuje referendarz sądowy. Natomiast stosownie do art. 260 § 2 zdanie drugie p.p.s.a. sąd orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

3.2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że powyższe przepisy nie były podstawą prawną postanowienia NSA z 27 maja 2020 r. (sygn. akt [...]), tj. orzeczenia, które skarżący wskazał jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Rozstrzygnięciem tym NSA odrzucił skargę skarżącego o wznowienie postępowania. Kwestie dotyczące prawa ubogich były natomiast przedmiotem postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem WSA z 5 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]). W tym właśnie postępowaniu referendarz sądowy,

orzekając w pierwszej instancji, odmówił bowiem zwolnienia skarżącego od kosztów sądowych, jak też przyznania mu pełnomocnika z urzędu. To zatem te orzeczenia, a nie postanowienie NSA z 27 maja 2020 r., zostały wydane na podstawie zakwestionowanych w skardze art. 258 § 1 i art. 260 § 2 zdanie drugie p.p.s.a.

3.3. Skoro zakwestionowane w skardze art. 258 § 1 i art. 260 § 2 zdanie drugie p.p.s.a. nie były podstawą ostatecznego orzeczenia, to analizowana skarga w tym zakresie nie spełnia podstawowej przesłanki wynikającej z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a dookreślonej w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3.4. Na marginesie należy zauważyć, że postanowienie WSA z 5 lutego 2020 r. zostało doręczone skarżącemu 11 lutego 2020 r., co Trybunał ustalił z urzędu. W związku z tym, nawet jeśli by przyjąć, że to ono jest orzeczeniem ostatecznym dla zaskarżonych przez skarżącego art. 258 § 1 i art. 260 § 2 zdanie drugie p.p.s.a., to skardze należałoby odmówić nadania dalszego biegu z powodu przekroczenia terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

3.5. Poddany kontroli Trybunału Konstytucyjnego art. 175 § 1 p.p.s.a. stanowi: „Skarga kasacyjna powinna być sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego, z zastrzeżeniem § 2-3”. Przepis ten statuuje więc przymus adwokacko-radcowski tylko odnośnie sporządzenia skargi kasacyjnej, tymczasem sprawa, w związku z którą skarżący wystąpił do Trybunału dotyczy postępowania ze skargi o wznowienie postępowania. Trybunał zwraca uwagę, że ustawodawca, odwołując się w art. 276 p.p.s.a. do art. 175 tej ustawy, rozciągnął przymus adwokacko-radcowski na sporządzenie skargi o wznowienie postępowania, gdy właściwym do tego jest NSA. Do tego więc aby skutecznie zakwestionować normę prawną, która była podstawą orzeczenia NSA z 27 maja 2020 r., i która – zdaniem skarżącego – była źródłem naruszenia jego praw konstytucyjnych, należało poddać kontroli Trybunału Konstytucyjnego art. 175 § 1 w związku z art. 276 p.p.s.a. Skoro skarżący zakwestionował tylko pierwszy z nich, to złożona przez niego skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a dookreślonych w art. 53 ust. 1 pkt 1-3 u.o.t.p.TK.

Wskazane okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.